



ØVRE EIKER
KOMMUNE

NORGES VASSDRAGS- OG ENERGIDIREKTORAT (NVE)

Postboks 5091 Majorstua
0301 OSLO

Vår dato: 02.10.2025

Deres referanse:
Vår referanse: 2025/9456 -
41160/2025

Vår saksbehandler:
Anne Bjørg Rian

Tilbakemelding på detaljplan for miljø og landskap - Stensrud kraftverk, saksnr 202405980

Det vises til høring om detaljplan for miljø og landskap for Stensrud kraftverk. I tillegg til detaljplanen mener kommunen det bør foretas en registrering og dokumentasjon av kulturminnet Friedrichsminde værk.

Detaljplanen for miljø og landskap virker grundig. Det er likevel noen punkter vi vil kommentere på:

- På side 18 i detaljplanen vises snitt av inntakskanal med varegrind og arrangement for minstevannføring. Slik det er vist, ligger det betydelig under HRV. Vi stiller spørsmål om hvordan grindrensk skal gjennomføres. Vi har en bekymring for at driv av større gjenstander (kvist, røtter ol.) kan tilstoppe minstevannføringsløpet.
- Selv om det ikke ble registrert levende eller døde elvemuslinger, er det tidligere observert elvemusling både oppstrøms og nedstrøms i Bingselva og i Drammensvassdraget. De foreslåtte løsningene ansees å ivareta elvemuslingens behov.
- Det er viktig av mest mulig at kantvegetasjonen får stå urørt, selv om deler av strekningen naturlig nok vil bli berørt av ny rørledning og kabeltrasé i en begrenset periode.
- I detaljplanen står det at det anbefales å etablere en siltgardin på tvers av elva nedstrøms kraftstasjonsområdet for å begrense partikkelspredningen i anleggsperioden. Kommunen mener dette tiltaket må gjennomføres. I tillegg bør det brukes sprengstoff som forurensner minst mulig. En del sprengstoff frigir blant annet nitrogen, som vi ikke vil ha i elva.
- Generelt bør det sprenges minst mulig i selve elva for å unngå at partikler havner i vannet.

Kulturminne: Friedrichsminde værk

Under Stensrudfossen ligger restene etter et tidlig teknisk industrielt kulturminne: **Friedrichsminde værk**. Verket var Norges første isenkramsfabrikk, bygd opp rundt stangjernhammeren som Frantz Neuman bygde under fossen i 1785.

I en omtale i København i 1788 het det:

«Allehånde isenkramvarer af fin engelsk politur', forferdiges nu paa Hr. Frantz Neumans isenkramfabrikk ved gaarden Stensrud, som er den første i sitt slag i Norge. Den begynder at faa god afsetning, helst af bordknive med ben- og træskafter, da arbeidet er godt og prisen billig.»



(Illustrasjon og tekst: Eiker Arkiv)

Fabrikanlegget lå på begge sider av elva og kommunegrensen og videreforedlet jern fra Hassel jernverk i Skotselv. Det ble produsert spiker, spisebestikk, strykejern til gårds- og skogsredskaper og arbeidsvogner. Hvor lenge verket var i drift vites ikke, men siste branntakst ble holdt i 1848.

I dag ligger det fortsatt en del maskindeler og rester etter fabrikkens på stedet, men det er få opplysninger om utbredelse og tilstand på disse. Kulturmiljøet er en viktig del av Bingsvassdragets historie, jernverkshistorien på Østlandet og angår industrialiseringen i både Øvre Eiker og Modum kommuner.

Kommunen anbefaler at det gjøres en registrering og dokumentasjon av anlegget og at det vurderes om det finnes institusjoner som kan overta og forvalte gjenstander fra verket for ettertiden.

Med vennlig hilsen

Anne Bjørg Rian
tjenesteleder

Dette dokumentet er elektronisk godkjent og sendes uten underskrift.